

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Ba-midbar

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

בירתלעהב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8951

תרגום אשכנזי

בהעלתך יב

יב (א) ותדבר מרים ואהרן במשה ער אדות האשה הכשית

יב (א) מרים אונד אהרן רע. דעטען נאכטהייליג פאן משה וועגען דער פרויא אויס כוש

ר ש י

תרגום אונקלוס

יב (א) ומלילת מרים ואהרן במשה על עיסק אחתא שפירחא דגסיב ארי אחתא

יב (א) ומדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר דבר האיש אלוני הארץ אהנו קשות (נראשית מ"ב). אין אמירה בכל מקום אלא לשון

תחנונים וכן הוא אומר ויאמר אל נא אחי חרעו (שם י"ט) ויאמר שמעו נא דברי כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפי הקדומה הנחוב תחלה ומגין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה ר' נתן אומר מרים היתה כלד לפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומיד מתנבאים במחנה כיון ששמעה לפורה אמרה אוי לגשותיהן של אלו אס הם נזקקים לגבואה שיהיו פורשים מגשותיהן בדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתנוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חבירו: האשה הכשית. מגיד שהכל מודים בפייה בשם שהכל מודים בשחרותו של כושי: כושית. בגמטריא יפת מראה: על אדות האשה. על אדות

ב א ו ר

יב (א) וחבר, דבור עם צי"ת נמלא לגנאי, כמו וידבר העם באלהים, גם ימלא לשבח כמו רוח ה' דבר צי (ויחכן ששם הוא צי"ת הכלי, דבר צי כמו על ידי, וכן במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר, כאשר נפרש שם ובכל מקום שהבי"ת לגנאי הוא צי"ת התכלית). לשון הראב"ע היא דברה גם אהרן הסכים או החריש על כן נענש. עכ"ל. ובאמת לא נמלא בפסוק עונש על אהרן רק על מרים שנלטרעה כמו שכתוב בענין, אבל כונתו שהעונש היה במה שחרה ה' גם עליו כמ"ש ויחר אף ה' גם. ומה שכתוב ותדבר בסימן הנסחרת כי מטעם הלשון כאיבא פעל על שני מינים או על שני מספרים יהיה הפעל בסימן המין והמספר הסמוך למלות הפעל לפניו או לאחריו, כמו ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי (אסתר ע' ל'), וכן הנה אפי וחמתי נחבת (ירמיה ז' פ'), וכן וסמך אהרן ובניו נאמר בלשון יחיד דבק אל אהרן, וכן כלם: על אדות האשה הכשית, פירש רש"י על לפורה שנקראת כן לפי שהכל מודים בפייה בשם שהכל מודים בשחרותו של כושי, והיה הדבור בו על אגרה, וכן תרגום אונקלוס לפי כוונת הכתוב ארי אחתא שפירחא דגסיב רחיק, ולפי דבריהם עיקר הספור חסר ולא הוזכר בכתוב שהיו מדברים על ההרחקה, גם הראב"ע במר בדעת זאת לבאר על לפורה, אלא שהוא מפרש שהיתה באמת שחורה בטבעה כי היא מדינית ומדינים הם ישמעאלים והם דרים באהלים, וכן כתוב ירגזון יריעות ארץ מדין (חזקוני ג' ז'), ומפרש כי אשה כשית לקח, זהו דברי מרים שחשדהו שלא נמנע ממנה רק בעבור שאיננה יפה עכ"ל, וכונתו שדבריהם היו על שנמנע עתה ממנה, כי כבר ידע שאינה יפה מאז לקחה לו לאשה. הנה מלבד שגם לפי דבריו העקר חסר כי לא הוזכר בכתוב המנעו ממנה, אלא שהוא הוסיף להעמיס דחוקים רבים, כי מה שהביא ראיה שהמדינים דרים באהלים, כמו ישמעאלים בעבור שכתוב ירגזון יריעות ארץ מדין, איננה ראיה כלל, כי הביא אומר זאת על מלחמת גדעון על מחנה מדין ועמלק ובני קדם שהיו חונים אז בעמק יזרעאל (שופטים ו' ל"ג), וזהו מדרך המחנות הואספים לשלחמה לשבון בשדות בתוך יריעות ואהלים, וגם אם נודה בזה שהמדינים יתיחסו עם ישמעאלים (עם שהם אומות שונות), בעבור שהם כלם בני אברהם ומזרע שם, הנה יקשה לחבר עמהם הכושים שהם מנני חם ורחוקים המה מארץ מדין הרבה, ודחוק עוד מזה לכנות את המדינים בשם כושי בעבור יחוס הנהגה אחת, הנה כמו כן נוכל לכנות הקשרדי בשם יוני והאשכנזי בשם כרסתי, בעבור שגם המה יש להם יחס בהנהגה אחת, וזה לור יחשב, אבל היותר אחתי לפי פשוטו של מקרא הוא פירוש הרשב"ם, שמשה מלך ארבעים שנה בארץ כוש ולקח מלכה אחת, ולא שנבעמה, והם לא ידעו כשדברו בו שלא נזקק לה, (והוא ספור ארוך בדברי הימים של משה, אף שהראב"ע ההביל את הספר הזה בפירושו לפרשת שמות, וכתב שכל ספר שלא נתנווה הנביאים או חנמים מפי הקבלה אין לסמוך עליו, הנה דבריו לא יתכנו

בהעלתך יב

אשר לקח כי-אשה כשית לקח: (ב) ויאמרו הרק אך-במשה דבר יהוה הלא גם-בנו דבר וישמע יהוה: (ג) והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על-פני האדמה: (ד) ויאמר

חרגום אשכנזי סו

כוש, דיא ער געהייראטעהט, דען ער האטטע איינע כושית צור פרויא גענאממען. (ב) זיא שפראכען אונטער אנדערן: האט דער עוויגע עטווא נור מיט משה אלליין גערעדעט? האט ער ניכט פועלמעהר אויך מיט אונז גערעדעט? דיעזעס פערנאחהם דער עוויגע. (ג) דען משה זעלבסט וואר איין זעהר געדולדיגער מאן, מעהר אלס אירגענד איין מענש אויף דעם ערדבאדען. (ד) פלעצליך שפראך

חרגום אונקלוס

שפירתא דנסיב רחיק: (ב) ויאמרו הלחוד ברם עם משה מליל יי הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם יי: (ג) וגברא משה ענורו לחרא מכל אנשא די על אפי ארעא: (ד) ויאמר גרסה: (ב) הרק אך. עמו לנדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשונו מדריך אכן: (ג) עניו. שפל וסנלן:

ר ש י

אודות גירוסיה: כי אשה כושית לקח. מה מ"ל אלא יש לך אשה נאה ביופיה ואין נאה במעשים נמעשים ולא ביופיה אבל זאת נאה בכל: האשה הכושית. על שם נוייה נקראת כושית באדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה: כי אשה כושית לקח. ועמה גרסה: (ב) הרק אך. עמו לנדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשונו מדריך אכן: (ג) עניו. שפל וסנלן:

פתאם

ב א ו ר

יתנו בני אדם בדברים הסותרים אל דברי התורה או קבלת חנמינו ז"ל או שהם מתנגדים אל השכל, אבל לא מטעם שלא נכחנה בתורה, כי התורה קצרה בספורים שאין להם התלות בהוראות דרבי ה' ומלותיו לעמו, אבל אין ספק שאירעו למשה דברים רבים מאז ברחו מפני פרעה עד היותו בן שמונים שנה כאשר שלחו ה' להוציא את בני ישראל ממצרים ולא נכתבו בתורה מפני שאין לורך להם נכונת התורה הכללית, וגם התרגום המיוחס לרב"ע יסד פירושו על פי הספור הזה, ואם שאינו מיב"ע, עם כל זה מחנרו היה קדמון יותר מהראב"ע כי בעל הערוך מביאו, והיתה תרעומתם על אנשי הכושית, כי אנותיהם היו נזהרים בזה מאז להתחתן בעמי הארלות כאשר הקפיד על זה אברהם יצחק ויעקב: כי אשה כשית לקח, לפי שאמר האשה הכושית בה"א הידיעה, ובאמת לא נוצר עדין ולא נודע מזה דבר, לכן בא לספר עמה כי אשה כשית לקח: (ב) ויאמרו, עוד זאת אמרו על משה במה יכול להתפאר עליו הלא גם בנו דבר לישראל, בנו על ידינו. לשון הראשונים, וכן מתורגם בלשון אשכנזי: הרק אך, האחד יספיק והכפל דרך נחות, כמו המבלי אין קברים, או להפליג את המיעוט, ואנקלוס תרגם הלחוד ברם, וכן מתורגם בלשון אשכנזי: (ג) והאיש משה ענו מאד, לשון הראב"ע שלא בקש גדולה על אשיו, וכונתו שאין ספק שדברו עליו על לא קמח ועול בנפשו ולא היה להם מעולם סבה לדבר על דיוק זה תועה, ולפי זה ראוי לתרגמו בלשון אשכנזי (רעשיטהיג), והרמב"ן פירש להגיד כי השם קנא לו בעבור ענותותו כי הוא לא יענה על ריב לעולם אף אם ידע, וזהו בלשון אשכנזי (געזאממען), וכן מתורגם, ורש"י שפירש שפל וסנלן ירצה בכפילות לשונו לדעת שניהם הנזכרים, א"ה ובאמת המדות הללו הן קרובות בענין, המתגאה נוח להתקף ושפל רוח על פי הרוב סנלן, אבל הנדאה שתיבת ענוה הונחה יותר על מדת הסבילות, ובה אפשר שיסתבך הסנלן את עלמו: ע"ז, שראו ענה כמו מן שפלה נאמר שפלו הייתי, בחלוף ה"ה

תרגום אשכנזי

בהעלתך יב

יהוה פתאם אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם: (ה) וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם: (ו) ויאמר שמעו נא דברי אלהים יהיה נביאתכם יהוה

שפראך דער עוויגע צו משה, אהרן אונד מרים: געהעט אללע דרייא הינזיס אין דאז שטיפטסצעלט! זיא גינגען אללע דרייא הינזיס. (ה) דער עוויגע ליעם זיך אין אייגער וואלקענווילע הערניעדער, שטאנד אים איינגאנגע דעם צעלטעם, אונד ריעף אהרן אונד מרים, זיא גינגען ביי דע הערויס, (ו) ער שפראך: הערט מינע ווארטע! איי

במראה

נעם פראפעטען אייערעם גליצען געבע איך, דער עוויגע, מיך אין איינעם געוויכטע

צו

תרגום אונקלוס

ר ש י

(ד) ואמר יי בחפיי למשה ולאהרן ולמרים פוקו חלתיכון למשבן זמנא ונפקו חלתיהון: (ה) ואתגלי יי בעמודא דעננא וקם בתרע משבנא וקרא אהרן ומרים ונפקו חרויהון: (ו) ואמר שמעו כען פחגמי אם יהון לכון

(ד) פתאם - נגלה עליהם פתאם וכן טמאין בדרך ארץ והיו לועקים מיס מיס להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שניה חדיר ואין עת קבועה לדיבור: לאו שלשתכם מגיד שלשתך נקראו לדיבור א' מה שאי אפשר לפה לומר ולחזון לשמוע: (ה) בעמוד ענן. ילא יחידי שלא כמדת בשר ודם מלך בשר ודם כשיוכל למלחמה

נביאין

יולא, באוכלסין וכשיוכל לשלוט יוכל נמעוטין ומדת הק"נה יולא להלחמה יחידי שנאמר ה' איש מלחמה (שמות ט"ו) ויוכל לשלוט באוכלסין שנאמר רבב אלהים רבותים אלפי שאן (חברים ס"ח): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוכלין מן החכר לקרחת הדבור: ויכלו שניהם. מפני מה משכן והפרישן ממה לפי שחומרים מקנת שנתו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מנינו בנח שלא בפניו נאמר איש כדק חמים (בראשית ו') ונפניו נאמר כי אותך ראיתי כדק לפני (שם ז') דבר אחר שלא ישמע בנופתו של אהרן: (ו) שמעו נא דברי. אין נא חלל לשון נקשה: אם יהיה נביאתכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' נמראה אליו חתודע. שנית שמי אין נגלית עליו נאספקלריא

יולא, באוכלסין וכשיוכל לשלוט יוכל נמעוטין ומדת הק"נה יולא להלחמה יחידי שנאמר ה' איש מלחמה (שמות ט"ו) ויוכל לשלוט באוכלסין שנאמר רבב אלהים רבותים אלפי שאן (חברים ס"ח): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוכלין מן החכר לקרחת הדבור: ויכלו שניהם. מפני מה משכן והפרישן ממה לפי שחומרים מקנת שנתו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מנינו בנח שלא בפניו נאמר איש כדק חמים (בראשית ו') ונפניו נאמר כי אותך ראיתי כדק לפני (שם ז') דבר אחר שלא ישמע בנופתו של אהרן: (ו) שמעו נא דברי. אין נא חלל לשון נקשה: אם יהיה נביאתכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' נמראה אליו חתודע. שנית שמי אין נגלית עליו נאספקלריא

ב א ו ר

הה"א בוי"ו: (ד) פתאום, תרגום אונקלוס בחיף וכן הסנים הרשנ"ם שפירש בשעה שהיו מדברים במשה ועוד הדבר נפיהם נאמר להם לאו שלשתכם, ויהיה לדעתם פתאום לשון מהירות. והראש"ע פירש דבר שלא עלה על לב, וכן מחורגם בלשון אשכנזי (פועטלויך), וכן לשון הרמב"ן, וטעם פתאום שלא היו בעת ההיא נותנים לבם ומתכוונים לנבואה ולכבוד משה באה להם מגלי הזמנה לדבר, כי פתאום לדעת המפרשים דבר שלא עלה על לב והוא מגזרת טמי (והאל"ף במקום ה"א השגשג והמ"ם נוסף), ואמר הכתוב זה בעבור אהרן ומרים לבד, כי משה היה ראוי לנבואה בכל עת ודעתו נכונה לדבקה בשם הנכבד בכל עשה, ע"כ: צאו שלשתכם, מאהלכם אל אהל מועד, ואחר כך קרא אהרן ומרים שיכלו שניהם מן האהל לשמוע דברו, וכחך הרמב"ן כי רכה שיהיה משה עם ויראה בקנאת השם לכבודו ויהיה מזוי להם שלא ימחול להם השם רק על ידו כאשר יתחננו אליו ויתנכר להם, ואחר כך אמר ויקרא אהרן ומרים (לבד), שיאמר שנתו שלא בפניו: (ו) ויאמר שמעו נא, ת"א ששעו כען, וכן לשון הרשנ"ע כמו עמה: אם יהיה נביאתכם ה', לפי הנחת הטעם במלות האלה שמלת נביאתם

בזקף

בהעלתך יב

במראה אליו אתוֹדע בחלום
אדבר-בו: (ז) לא-כן עבדי משה
בכל-ביתי נאמן הוא: (ח) פה
אל-פה אדבר-בו ומראה ולא

נחידה

תרגום אשכנזי סה

צו ערקענגען, רעדע מיט
איהם אים טרוימע: (ז) ניכט
אלוא מיין קנעכט משה,
ער איזט איין טרויער פֿער-
וואלטער אין מיינעם גאנצען
הויזע! (ח) מונד צו מונד רעדע
איך מיט איהם, מיט פֿעללגער
דייטל פֿקייט, ניכט אין רעטה.
ועל

תרגום אונקלוס

נביאין אַנא יי בחוון אַנא מחגלי ליה בחלמין
אַנא ממליל עמהון: (ז) לָא כֵן עבדי משה
בכל ביתי מהימן הוא: (ח) ממלל עם ממלל
מלילנא עמיה בחיוו ולא בחידון ובדמות

עמ

יקרא

ר ש י
נאספקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון:
(ח) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן
האשה והינן אמרתי לו נסיני לך אמור
להם שובו לכם לאהליכם ואתם פה עמוד
עמדי (דברים ה'): ומראה ולא בחידות.
ומראה זה מראה דבור שאני מפרש לו
דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו
לראות כענין שנאמר ליחזקאל חוד חידה וגו' (יחזקאל י"ז) יכול מראה שנינה ת"ל לא מוכל
לראות

ב א ו ר

בזקף קטן המפסיק יותר מן הרביעי שנמלת ה' וראה בפירוט ת"א שאמר אם יהוה לכוון נביאין,
אנא ה' בחוון אנא מחגלי להון, וכן דעת רש"י, אבל להראב"ע שפירש שחסר הנסמך ופירש ונביאכס
נביא ה', היה ראוי להיות מפסיק יותר בשלם ה' ממלת נביאכס, ורש"י פו' נביאכס, נבואתכס,
בוונחו שהוא שם המקרה, והשעור אם יהיה אדם בעל נבואה כמו נבואתכס, [א"ה, ופירושו
מסכים יותר עם הכנוי נמלת נביאכס, ועם כוונת השם יתעלה להוכיחם על מה שאמרו הרק
אך נמשה דבר ה', הלא גם בנו דבר ה', יאמר אליהם אין נבואתכס דומה לנביאית משה,
כי אם יהיה אדם בעל נבואה כמו נבואתכס, אני ה' במראה וגומר, לא כן עבדי משה וגומר,
וכן מתורגם בל"א]: במראה אליו אחודע, נמראות הלילה, כמו שכתוב בסמוך בחלים אדבר
בו שהוא בניטול הרגשת החושים: (ז) לא כן עבדי משה, להחגלות אליו בחלום: בכל ביתי
גאמן הוא, באדם הנאמן בנית חבירו ויכול לכוון כל עת אשר יחפץ בן הוא משה לדבר לרכיו
לפני בכל עת: (ח) פה אל פה אדבר בו, בלא ניטול הרגשת חושי: ומראה ולא בחידה,
כיענין החידה שאין הכונה בנגלה רק כענין הנסתר בו וסתום בחונו, לכן אמר שמה שראה
משה ראה על צוריו והנין על נכון כי לא היה המראה אליו על דרך חידה. לשון רש"י ז"ל:
ומראה, זהו מראה דבור, שאני מפרש לו דבורי במראות פנים שבו, ואיני סותמו לו בחידות,
כענין שנאמר ליחזקאל חוד חידה וגומר (יחזקאל י"ז ב'), יכול מראה שנינה ת"ל לא מוכל
לראות פני (שמות ל"ג ב'), והוא מספרי: פֿאַרְאַח, וכן וּמְרָאָה הן שמות מנחי ל"ה, רק
שהראשון בה"א הנקבה וה"א השני נשמטה בראיית הקמ"ץ שלפניה והשני בה"א השני, והראשון
לשון מחזה, אלא שכל אחד נלמד מענינו הסמוך לו שם יתורגם (ערשיונוק, או טרוינגעזיכט),
ובאן

ה מ ע מ ר

יב (ז) בכל ביתי, בניבילא אנוירשא אשר לי ת"א בכל עפי, וכן גירסו ספרים אחרים כמו
שהניח הסכס ח"ג, וכן עיקר, כי אונקלוס כוון בכ"מ להרמיק הגשמות מהאלית, עיין
בפירוש הרב דון אברבנאל על המורה (אשר הוצאתי לאור) בפרק כ"ז מחלק ח'. ועוד שבעד
לני' זו בתחומא שדרשו חז"ל: כי היה נאמן לדקדק בשנין עמו ישראל כאשר נזכר השם יח' (ד"ה).
אשר

תרגום אשכנזי

בהעלתך יב

בחידת ותמנת יהוה יביט ומדוע
לא יראתם לדבר בעבדי
במשה: (ט) ויחר אף יהוה בם
וילך: (י) והענן סר מעל האהל
והנה מרים מצרעת כשג ויפן
אהרן אל מרים והנה מצרעת:
(יא) ויאמר אהרן אל משה בני
אדני אשר נא תשת עלינו חטאת
אשר נואלנו ואשר חטאנו:

ועל, אונד ער שויעט דיא גע-
שטאלט דעס (ערשיינענדען)
עוונגען. וויא האבט איהר אייך
דען ניכט געפירטעט, ווידער
מינען קנעכט, ווידער משה
גאכטהייליגע דערען צו פיה-
דען? (ט) דער צאָרן דעם עווי-
גען ענטבראָנטע איכער זיא,
אונד ער וואַנדטע זיך וועג.
(י) דיא וואַלקע ווידפאָן דעם גע-
צעלטע, אונד מרים וואַר פאָם
אויסוואַטצע ווייס, וויא דער
שנעע, אהרן וואַנדטע זיך צו
מרים, אונד זאה דאָס זיא אויס-
זעטציג וואַר: (יא) דאָ שפראַך
אהרן צו משה: איך ביטטע,

אל

הערר! רעכנע עם אונז ניכט צור וינדע, דאָס וויר זאָ טהעריכט געוועזען, אונד אונז זאָ פֿער-
גאַנגען

תרגום אונקלום

ר ש י

יקרא דיי מסתכל ומא דין לא דחילתון
למלא בעבדי במשה: (ט) וירקיה רוגזא
דיי בהון ואסתלק: (י) ועננא אסתלק מעלוי
משכנא והא מרים חורא כחלגא ואחפני
אהרן לוח מרים והא סגירא: (יא) ואמר אהרן
למשה בבקעו רבונני לא כען תשוי עלנא
חובא דאטפשאנא ודסרחנא: (יב) לא כען

לראות את פני: ותמונת ה' יביט. זה
מראה אחורי כענין ש' וראית את אחורי:
בעבדי במשה. א"ל בעבדי משה אלא בעבדי
במשה בעבדי אע"פ שאינו משה במשה אפי'
אינו ענדו כדאי הייתם לירוא מפניו וכל
שכן שהוא עבדי וענד מלך מלך היה לכם
לומר אין המלך אהבו חנם אם תאמרו
אינו מכיר במעשיו זו קשה מן הראשונה:
(ט) ויחר אף ה' כס וילך. מאחר שהודיע
סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר
ודם שלא יבעוס על חבירו עד שיודיענו
סרחונו: (י) והענן סר. ואח"כ והנה מרים
מזרעת בשג מסל למלך שאמר לפידוג רדה את בני אכל לא תרדנו עד שאלך מאללך שרמא
עליו: (יא) נואלנו. כתרגומו לשון אויל:

חחרק

חחרק
חל

ב א ו ר

ובאן סתרונו (מיט דייטליכקייט): ותמונת ה' יביט, ת"א ודמות יקרא דה' מסתכל, הכונה
על הכבוד הנכבד, כי האל יתברך נעלה ומרומם מכל תמונה, וכן כתוב כי לא ראיתם כל
תמונה: בעבדי במשה, הנפל לתוספת באור, כי יספיק במשה עבדי, ואמר איך לא יראתם
לפנור פה ולחשדו באזה הנשית שלקחה לאשה ולא דנתוהו לכף זכות, וגם הישך אתם מתדמים
אלו וזין מדרגתכם במדרגתו: (ט) וילך, הכבוד, כמו שכתב בסמוך והענן סר: (י) והנה
מצרעת, תחסר מלת היא כמו כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם הראוי אשר היה לפניכם:
(יא) חשה, תשים, ושרשו שות: אשר נואלנו, אשר הסכלנו, והוא נפעל מנחי פ"י על משקל
נולדנו

ה מ ע מ ר

(יא) אשר נואלנו, כתב הראב"ע: נואלנו מננין נפעל ואין לו ריע כי אם נואלו שרי
כען

בהעלתך יב

(יב) אֶל־נְתָתְךָ תְּהִי כִכְמֵת אֲשֶׁר
בְּצֵאתוֹ מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֵּאכֶל חֲצִי
בְשָׂרוֹ: (יג) וַיִּצְעַק מִשָּׁה אֶרֶץ־
יְהוּדָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נְתָתְךָ
לָהּ: פ

תרגום אשכנזי סט

גאנגען האבען. (יב) לאם זיא
דאך ניכט וויא איינע טאדמע
געבורט זיין, דיא קוים אוים
מוטטערלייבע קעמסט, אונד
שאן האלב פֿערוועזט איזט.
(יג) משה שריע צודעם עוויגען,
אונד שפראך: אך גאטט! לאם
זיא דאך וויעדער גענעזען!

דער

ויאמר

תרגום אונקלוס

תְּחַרְחַק דָּא מִבִּינְנָא אַרְי אֶחְחָנָא הוּא צִלִי
כְּעֵן עַל בְּשָׂרָא מִרְחָא רְדִין דְּבָה וַיִּתְּסִי:
(יג) וַצִּלִי מִשָּׁה קָדָם יִי לְמִימְרָא אֱלֹהָא בְּבָעוּ
אָסִי

ר ש י

(יב) אל נא תהי. אחותינו זו: כמת.
שהמלורע חשוב כמת מה מת מטמא
בניאה אף מלורע מטמא בניאה: אשר
בלאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר
אלא שכנה הכתוב וכן חזי בשרו חזי
בשרנו היה לו לומר אלא שכנה הכתוב

אשר מאחר שילאת מרחם אמנו היא לנו כאלו נאכל חזי בשרנו כענין שנאמר כי אחינו בשרנו
הוא (בראשית ל"ו) ולפי משמעו אף הוא נראה בן אִין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת:
אשר בלאתו. מאחר שילא זה מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל
חזי בשרו שאקו בשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת אם אינך רוספה בתפלה מי מסגירה
או מי מטרהה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים ובהן אחר אין
בעולם וזהו אשר בלאתו מרחם אמו: (יג) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ
שהשאל דבר מחבירו לריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואמר כך יבקש שאלותיו: לאמר.
מה

ב א ו ר

וולדנו, והורא' השרש הזה בבנין נפעל אינה כהוראתו בבנין הקל וההפעיל כי בהם יורה לשון
רלון, כמו וַיֵּאָל מִשָּׁה (שמות ב' כ"א), ולו הוֹאֲלֵנוּ ונשב (יהושע ז' ז'), ופעמים יורה לשון
התחלה, הנה נא הוֹאֲלֵהִי (בראשית י"ח ל"א), גם מזכורוהו שבנין הפעיל הוא מלשון שבועה,
וַיֵּאָל שָׁלוֹם אֶת הַעַם (שמואל א' י"ד כ"ד): (יב) אל נא אחי כמה, רבו המפורשים על הפסוק
זה, והיותר נכון לפי באור המלות והענין הוא באור התרגום המיוחס לבי"ע, וכדי להקל
על הקורא את דברי התרגום אעתיקהו ללשון הקדש, וזאת כונתו, כי אדוני, לא תהיה מרים
אחותנו מלורעת ומטמא' בלאתו כמה ודמתה לולד ששלמו לו תשעת החדשים במעי אמו, וכאשר
הגיע זמנו ללאת לאויר העולם ויאכל חזי בשרו, בעת שאמו יושבת על המשבר וימות הולד,
והמילדת מוליאתו מחוץ איברים, בן כאשר היינו בארץ מצרים, ראתה מרים אחותנו אותנו
בגלותנו ובטלטולנו ובעבודתנו, וכאשר הגיע העת ללאת ולרשת ארץ ישראל הנה היא נלקחת ממנו,
כי אדוני החסלל נא בעדה, ולא נאבד לדקתה מחוץ הקהל, עד כאן לשון התרגום המעומק
אות באות ללשון הקדש, ועל פי הבאור הזה מתורגם בלשון אשכנזי: (יג) לאמר, מלת לאמר
חורה בכל מקום שמספר דברי האומר בלי שנוי לשון, ובאורו שתפלתו לא היתה רק חמש מלות
האלה: אל נא, השם הזה מורה על תקפו ויכלתו, ואמר אתה שהנח והיכלת בידך, רפא
נא לה, נא הראשון לשון בקשה, והשני לשון עשה, וכן ת"א בנעו אָסִי בען יתה, ובאורו בבקשה
ממך שתרפא אותה עתה שלא נלטרך לבוישה להוילאה מן למסנה: רפא נא לה, רפא נא
איתה

ה מ ע ר

לען ואנכי מלאתי לו עוד שני רעים ואמנים, נואלו כי לא ידעו (ירמיה ה' ד'), חרב אל
הנדים ונאלו (שם נ' ל"ו). גם בדברי המבאר נפל טעות, כי הוא כתב שהוראות השרש
הזה בבנין נפעל אינו כהוראתו בקל ובהפעיל, ובאמת לא נמצא שיש זה בקל כלל.

תרגום אישכנזי

בהעלתך יב

(יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיָּה
יִרְק יִרְק בְּפָנֶיהָ הִלָּא תִכְלֹם
שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאֶסֶף:
(טו) וְתִסְגֵּר מֵרִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
שִׁבְעַת יָמִים וְהָעֵם לֹא גִסַּע עַד־

(יד) דער עויגנע שפראך צו
משה: ווען איהר פאטער איהר
אין דאז אונגעזיכט געשפיען
העטטע, זאללטע א זיך ניכט
זועניגסטענס זיבען טאגע שע-
מען? זייעכען טאגע זאלל זיא
אויסער דעם לאגער איינגע-
שפעררט בלייבען, הערנאך
זאלל זיא וויעדער אויפגענאמ-
מען ווערדען. (טו) מרים וואר-
דע זאל זייעכען טאגע אויסער
דעם לאגער איינגעשפעררט,

האסף

אונד דאז פאלק בראך ניכט עהער אויף, ביז מרים וויע-
דער

תרגום אונקלוס

ר ש י

אָפִי כֶעַן יָחָה: (יד) וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאִלְנֶה
אָבִוּהָ מִנְיָף גִזָּף בָּהּ הִלָּא תִחְפְּלֹם שִׁבְעָא
יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבְּרָא לְמִשְׁרִיחָא
וּבְחֵת בֶּן תִּחְפְּנִישׁ: (טו) וְאַסְתַּגֵּרְת מֵרִים
מִבְּרָא לְמִשְׁרִיחָא שִׁבְעָא יוֹמִין וְעֵמָא לֹא

מה ת"ל אמר לו השיניי אם אתה מרפא
אותה אם לאו עד שהשיבו ואניה ירק ירק
וגומר ר' אלעזר בן עזריה אומר בארבע
מקומות בקש משה מלפני הק"ה להשיבו
אם יעשה שאלותיו אם לאו כיוצא בו
וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל
וגומר (שמות ו') מה ת"ל לאמר השיניי
אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו
עתה תראה וגו' כיוצא בו ויאמר משה

נטל

לפני ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו ואתחנן אל ה' צעת ההיא לאמר
השיבו רב לך: רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בהפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו
עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה: (יד) ואניה ירק ירק בפניה. ואם אניה הראה לה
פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשבניה י"ד יום אלא דין לבא מן הדין להיות
כנדון לפיכך אף בנויפתו חסגר שבעת ימים: ואמר מאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות
במכורעים על שם זה אמשילת מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתובה זו אסיפה לשון
הבנסה: (טו) והעם לא נסע. זה כבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעבנה למשא
בשהשלך ליאור שנאמר ותחלב חמותו מרחוק וגומר (שמות ב'):
שלח

ב א ו ר

אותה: (יד) ואביה ירק ירק, ת"א ואלו אניה מנוף נוף בה, יפרש הבונה ולא המלה, והמתרגם
האשכנזי תרגם המלה כפי הוראתה, והבונה אחת היא, כי היריקה בפני האדם הוא מעניני
הנויפה, כמו שכתוב ומפני לא חשבו רוק (איוב ל') ויהיו ירק ורוק שני שרשים וענינם אחד,
כי דוק מהכפולים על משקל עוז, חוקו, וכן נאמר ממנו בפעלים, וכי ירוק הזב (ויקרא ט"ו ח')
כמו שנאמר מן עוז יעוז בהוותו (תהלים נ"ב ט'): הלא תכלם, הלא מלך הדין להתנייש ז'
ימים, בן חסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים שחכנייש, ונאה זאת התשובה על שהתפלל
לרפאותה עתה: ואחר האסף, לשון רש"י: אומר אני כל האסיפות האמורות במכורעים על שם
שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתובה זו אסיפה לשון הבנסה ג"כ,
וראה שדעת רש"י על כל לשון אסיפה האמורה במכורעים ואפילו במכורעי האומות שלא נלטו
על שלוח המחנות, מ"מ זה דרכם היה מעולם להרחיק המכורעים מחברת בני אדם, לכן
נאמר בנעמן ואסף המכורע (מלכים ב' ה' ג'), אז יאסף אותו מכרעמו (שם): (טו) והעם
לא נסע, לשון כ"ע ספורנו אף על פי שהענין סר מעל האהל ובתיב ובהעלות הענין מעל המשבן
יסעו

בהעלתך יביג

תרגום אשכנזי ע

האסף מרים: (טז) ואחר נסעו

העם מחצרות ויהנו במדבר

פארן:

יג (א) וידבר יהוה אל משה

לאמר: (ב) שלח לך אנשים

ויתרו את ארץ כנען אשר אני

נתן לבני ישראל איש אחד איש

דער אויסגענאממען וואָרדען.

(טז) הערנאך בראַך דאָ פֿאַלק

פֿאַן חצרות אויף, אונד רוהע-

טע אין דער וויסע פארן.

יג (א) דער עוויגע רעדעטע

טיט משה, אונד שפראך:

(ב) דוא קאנסט לייטע שיק-

קען, דאָ לאַנד כנען, וועלכעס

איך דען קינדערן ישראל'ס

איינגעבען וילל, אויסצוקונד-

שאַפֿטען, אויס יעדעס פֿאַמי-

ליענע

פ

יג

(ב)

קען

איך

איינגעבען

שאַפֿטען

אחד

תרגום אונקלוס

ר ש י

יג (ב) שלח לך אנשים. למה נסמנה

פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי

שלקחה על עסקי דבה שדברה באמיה

ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר: שלח

לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה

שלח לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים

לפנינו כמה שנאמר ותקרבוני אלי כלכם

וגומר ומשה נמלך בשכינה אמר אני

אמרתי להם שהיא טובה שנאמר אעלה

לעשות בדברי מרגלים למען לא ירשה:

על

נטל עד דאחבנשת מרים: (טז) ובחר בן

נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן:

יג (א) ומליל יי עם משה למימר: (ב) שלח

לך גוברין ויאללון ית ארעא דכנען די

אנא יתב לבני ישראל גברא חד גברא חד

לשכטא

אחכס מעני מלרים וגו' מיהם שאני נותן להם מקום

על

ב א ו ר

יסעו בני ישראל בכל מסעיהם, מכל מקום לא נסעו שהכירו שלא נעלה אז אלא להרחיק

המנוע עכ"ל, ואולי נובל לומר מה שכתוב והענון סר מעל האהל איננו הענון אשר על המשכן

יומם וליילה כי אם הענון אשר בו נגלה ה' לדבר עמהם: (טז) ואחר נסעו העם מחצרות וירבו

במדבר פארן, לומר כי כאשר נסעו מחצרות לא נסעו ממדבר זה אל מדבר אחר, אבל נסעו

מחצרות שהוא במדבר פארן וחזו במקום אחר במדבר ההוא עלמו והוא קדש ברנע, כי משם

נשלחו המרגלים, וכן כתוב ונבוא עד קדש ברנע ותקרבוני אלי ותאמרו נשלחה אנשים וגומר,

וזה שלא אמר ויסעו מחצרות ויחזו נקדש ברנע, כי אולי מסעות הרבה ביניהם שאין עתה מקום

להזכירם, אבל הזכיר מדבר פארן להודיע כי קדש זה הוא קדש ברנע אשר במדבר פארן לא קדש

אשר במדבר בין, שהיה שם ענין מי מריבה בשנת הארבעים, (הרמב"ן), ור"ע סבורנו פירש

שהמריבה ההיא שאמר ויחזו במדבר היתה באיזה מקום מהמדבר שלא היה לו שם, אבל היה

קרוב לקדש ברנע כדי לסדר עניניהם שם, שהיא העיר הראשונה מארץ ישראל שפגעו באותו

דרך, כמו שהעיד באמרו ונבוא עד קדש ברנע ואמר לנכס באחם עד הר האמרי וגומה עלה דש

(דברים י"ט ב'), וקרא אותו המקום רחמה, כמבואר באלה מסעי עכ"ל ולפי דבריו יתיישבמה

שלא הזכיר גם חנית קדש ברנע בין אשר התגויות נכ"ל אלה מסעי, לפי שלא חזו בקדש עלמו רק סמוך לו.

ובפרשת מסעי הזכיר שם המקום הזה רחמה, שנאמר ויסעו מחצרות ויחזו ברחמה:

יג (ב) שלח לך, לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח, לפי שישראל יבקשו ממנו

לשלוח, כמו שמפורש ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו (דברים א' ב"ג), לכן אמר לו הקב"ה

אני נותן לך רשות לשלוח אם תרצה, כן פירש רש"י, והוא מדברי רבותינו ז"ל ברצה ונסועה

(דף ל"ו), ועיין מ"ש בפרשת לך לך בקדוק מלת לך: ויתרו, ענין חקירה וחפוש, וזרש"י תור

והים ראו ויתורו בו"ו נחה שהיא עי"ן הפעל, רק שהיא חסרה ע"פ המסורה ובא שור"ק קטן

במקום